

Kandidat til FMSOs Humlepris 2011

∞Herbjørg Wassmo∞

Jeg ønsker å nominere forfatter Herbjørg Wassmo som kandidat til årets Humlepris.

Herbjørg Wassmo fikk sitt gjennombrudd som forfatter på 1980-tallet og har i mange år vært en av Norges mest solgte forfattere. Hun var en viktig bidragsyter til å bringe temaer inn i litteraturen som til da hadde vært tabubelagte, som incest, abort, seksualitet og omsorgssvikt. Jeg vurderer at Wassmos to utgivelser, trilogien om *Tora* og boken *100 år*, gjør henne til verdig vinner av Humleprisen.

I trilogien om den incestutsatte Tora får vi høre om et vanskelig liv i ei nord-norsk bygd etter krigen. Boken handler om undertrykkelse og misbruk - om incest og maktmisbruk. Det er også en historie om skyld og skam, vanvidd og død. I romanen *100 år* skriver Wassmo om kvinnene i sin egen slekt gjennom hundre år. I boken tar hun også et oppgjør med sin egen fortid og sin egen far. Lesere og kritikere har gjennom hele forfatterskapet til Wassmo spekulert i hvor selvbiografiske bøkene hennes egentlig er, og for første gang forteller Wassmo om overgrepene hun selv ble utsatt for i barndommen.

Det tok mange år før Wassmo turte å se seg skikkelig tilbake på sin egen historie, men ved utgivelsen av boken uttalte Wassmo at hun hadde forstått at det ikke var farlig lenger; hun var ikke lenger redd for sin egen historie. Dette er noe sentrene mot incest og seksuelle overgrep formidler til sine brukere også; vi kan ikke fjerne det som er skjedd, med de utsatte kan få hjelp til å leve med sin historie og likevel få et godt liv.

I forbindelse med utgivelsen av boken *100 år* har Wassmo har fortalt at under hennes styrke ligger skammen. Wassmo har forklart at hun lenge skjulte skammen, men at man egentlig ikke kan skjule den, for hvis den ikke tas tak i, vil den dukke opp igjen et eller annet sted. Disse vonde følelsene kan skape fysisk smerte som igjen skaper vonde følelser, og dersom skammen ikke får et utløp, så blir den forsterket.

Skam og skyldfølelse er følelser personer utsatt for incest og seksuelle overgrep ofte sitter igjen med, og ved sentrene mot incest og seksuelle overgrep arbeider vi mye med å plassere skylden der den hører hjemme. Wassmo sier selv hun har selv skrevet av seg skammen ved å være utsatt for incest, men for dem som ikke kan skrive av seg skammen anbefaler hun å snakke om det. Hun har sagt *Snakk om det. Hvis du skal hjelpe et barn med å bli kvitt skamfølelse, så må du få det til å åpne seg. Det samme gjelder for voksne.*

Mens Wassmo skrev seg gjennom sin historie, oppfordrer sentrene mot incest og seksuelle overgrep brukerne nettopp til det å snakke om overgrepene de er utsatt for, og vi har troen på at dette er en viktig del av bearbeidingsprosessen.

Da Wassmo skrev romanen *100 år* var faren hennes død og derfor ikke der til å forklare seg om overgrepene. Wassmo har tidligere fått spørsmål om hva hun tenker rundt det at faren ikke var der til å forsvare seg, og Wassmo har da svart at det ikke er hennes ansvar. Dette er viktig del av det som formidles til de utsatte som oppsøker sentrene mot incest og seksuelle overgrep, for det er aldri den utsattes skyld at noen har begått seksuelle overgrep mot dem.

På grunnlag av det jeg nå har fortalt mener jeg Herbjørg Wassmo er en verdig vinner for årets Humlepris. Hun har arbeidet utrettelig og vist seg som en humle i sitt forfatterskap ved å bringe tabubelagte tema som incest og seksuelle overgrep inn i litteraturen. Ved å gjøre dette har hun bidratt til å motarbeide krefter i samfunnet som ikke har villet se at overgrep finnes. Samtidig har hennes bøker trolig bidratt til at andre incestutsatte har kunnet kjenne seg igjen og tørre å stå frem med sin egen historie. Og sist, men ikke minst har Herbjørg Wassmo stått frem med sin egen historie som incestutsatt, og hun belyser uten tvil vårt slagord om at incest skal tales i hjel og ikke ties i hjel.

Kari Engen Sørensen
Daglig leder SMI Oslo

Ra